

FOLKEHELSESTRATEGI 2019 - 2028

Et helsefremmende liersamfunn
med flere og bedre leveår med jevnere kår

Lier kommune

INNHOOLD

Forord	3
Sammendrag	4
Folkehelse og folkehelsearbeid	5
Målsetning for folkehelsearbeidet	6
Hensikten med Folkehelsestrategien	7
Folkehelsa i Lier – status og utfordringer	8
Helsefremmende samfunnsutvikling	9
Vurdering av kommunale planer - sjekklister	11
Synliggjøring av kommunalt folkehelsearbeid	12
Folkehelseprogram	12
Strategi for folkehelsearbeidet	13
• Prioritering	13
• Samarbeid	13
• Helhetlig, målrettet og langsiktig	13
• Lavterskeltilbud og universelle tiltak	13
• Smart videreutvikling og innovasjon	13
Ressursbehov folkehelsesatsning	14
Avslutning	14
Handlingsdel til folkehelsestrategien	15 - 30

HELSEFREMMEDE LIERSAMFUNN

Grønne Lier skal være en foregangskommune i folkehelsearbeidet, sier vi i vår kommuneplan. Det forplikter. Lier kommune skal være et helsefremmende samfunn der man har noe å leve av og for.

Med ambisiøse mål er vi forpliktet til å følge opp vårt arbeid på en helhetlig, målrettet og langsiktig måte. Samtidig har vi alle muligheter til å være en foregangskommune i folkehelsearbeidet; med god tilgang på attraktive tur- og friluftsområder, kortreist og ren mat, mange arbeidsplasser i egen kommune og fremtidige planer for balansert bolig- og næringsvekst, for å nevne noe.

God folkehelse skapes gjennom god samfunnsutvikling. En rekke forhold i samfunnet påvirker folkehelsa, som trygghet, arbeid, bolig og muligheten til livsmestring. Lykkes vi i vår samfunnsutvikling på disse områdene, vil våre innbyggere mest sannsynlig få flere og bedre leveår med jevnere kår – slik målet vårt er beskrevet.

Det er viktig for grønne Lier at våre innbyggere er i arbeid eller i en annen meningsfylt aktivitet. God fysisk og psykisk helse er avgjørende for den enkeltes livskvalitet, men sikrer også en produktiv befolkning som bidrar til vårt velferds-samfunn. Arbeidet for å bedre befolkningens helse går derfor som en rød tråd gjennom utviklingen i det norske velferdssamfunnet.

Vi har alle et ansvar for å utvikle et samfunn som fremmer god fysisk og psykisk helse, der hver enkelt av oss har et ansvar for eget liv. Vi må samtidig ta vare på hverandre. Vi må alle bidra for å nå målet om god folkehelse for alle; den enkelte liung, frivillige organisasjoner, næringslivet og kommunale virksomheter. Sammen skaper vi et helsefremmende liersamfunn. Og da er det vårt daglige liv, hverdagene, som betyr noe.

Lykke til i din hverdag for å bidra til et helsefremmende liersamfunn!

Med vennlig hilsen
Gunn Cecilie Ringdal
Ordfører
Lier kommune

SAMMENDRAG

Lier kommune kan vise til gode resultater på Folkehelseinstituttet sine folkehelsemålinger. Skal vi opprettholde dette må vi fortsette å ta tak i de folkehelseutfordringene vi har. Vi må prioritere og samarbeide om en helhetlig, målrettet og langsiktig satsning på lavterskeltilbud og universelle folkehelse tiltak som smart utvikler et helsefremmende liersamfunn.

Målet for folkehelsearbeidet i Lier er et *helsefremmende samfunn med flere og bedre leveår med jevnere kår*. Folkehelsestrategien har som formål å konkretisere hvordan Lier kommune kan nå dette målet ved å gi faglige føringer for folkehelsearbeidet.

Folkehelsearbeid er samfunnets innsats for å påvirke faktorer som styrker befolkningens helse og trivsel (helsefremmende arbeid), og reduserer faktorer som medfører sykdom skade eller lidelse, samt beskytter mot helse-trusler (forebyggende arbeid).

Arbeidet med folkehelsestrategien har vist at det bør fokuseres på åtte sentrale kriteriene for et helsefremmende samfunn.

- 1. Trygghet** – gode nærmiljøer med trygge oppvekst og levevilkår
- 2. Livsmestring** – aktivitet, felleskap og mening
- 3. Arbeid** – noe å leve av og for
- 4. Bolig** – variert og helhetlig boligmasse med sosiale møteplasser
- 5. Helse** – frisklivstilbud og gode helsetjenester
- 6. Samhandling** – oversikt, planlegging og samarbeid
- 7. Friluftsliv** - lett tilgjengelige og attraktive naturopplevelser.
- 8. Inkludering og mangfold** – alle med

Figuren helsefremmende samfunn under-

streker at de åtte kriteriene henger sammen og påvirker hverandre. Folkehelsearbeid er tverrfaglig og sektorovergripende. I Lier, som i resten av Norge, øker gapet mellom etter-spørsel og ressurser til kommunale tjenester. Det er dyrt å reparere og billig å forebygge. Utredninger viser at en sterkere satsning på de åtte kriteriene vil bidra til å løse våre folkehelseutfordringer.

Det er konkretisert *fem retningsgivende strategier* for å nå målet om et helsefremmende samfunn med flere og bedre leveår med jevnere kår:

- **Prioritering**
- **Samarbeid**
- **Helhetlig, målrettet og langsiktig**
- **Lavterskeltilbud og universelle folkehelse tiltak**
- **Smart videreutvikling og innovasjon**

FOLKEHELSE OG FOLKEHELSEARBEID

Med begrepet folkehelse menes befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning.

Folkehelsearbeid er samfunnets innsats for å påvirke faktorer som styrker hele befolkningens helse og trivsel (helsefremmende arbeid), og reduserer faktorer som medfører sykdom, skade eller lidelse, samt beskytter mot helsetrusler (forebyggende arbeid).

Verdens helseorganisasjon (WHO) definerer helse som «en tilstand av fullstendig fysisk, mentalt og sosialt velvære og ikke bare fravær av sykdom og lyte». Dette gjør at god helse er mer enn fravær av sykdom, og folkehelsearbeid er mer enn helsetiltak.

Det norske velferdssamfunnet er basen for folkehelsen vår. Et velfungerende demokrati

med sosiale goder og sikkerhetsnett som gagnar befolkningen som helhet. Gratis grunnskole, fastlegeordningen og full barnehagedekning er eksempler på folkehelse tiltak. Krav om godkjenning av offentlige bygg, miljø-lovgivning og arbeidsmiljøloven er eksempler på regelverk og retningslinjer som er med på å utvikle og regulere folkehelsearbeidet.

Folkehelsearbeidet foregår først og fremst utenfor helsesektoren – i barnehager, på skoler, i idretten og frivilligheten, innenfor kulturlivet, på arbeidsplassen og i planetaten. Folkehelse er derfor så mye mer enn «helse» og krever et tett samarbeid mellom alle samfunnets aktører – fra enkeltperson til virksomhet og sentrale styringsmakter.

Folkehelsestrategien setter fokus på lavterskeltilbud og universelle folkehelse tiltak.

I folkehelseloven § 3 defineres folkehelse og folkehelsearbeid på følgende måte:

1. Folkehelse: befolkningens helsetilstand og hvordan helsa fordeler seg i en befolkning.
2. Folkehelsearbeid: samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen.

MÅLSETNING FOR FOLKEHELSEARBEIDET

“Grønne Lier - for alle innbyggere” er visjonen i kommuneplanens samfunnsdel 2019-2028. Lier skal være et samfunn som favner alle, fra våre yngste til våre eldste. Et felleskap hvor vi sammen bidrar til å utvikle gode og trygge oppvekst- og levekår, utdanning og arbeid for alle, gode levevaner og frisklivstilbud samt styrking av aktivitet, deltagelse og mestring.

Sammen skapes et samfunn som fremmer livskvalitet og gir fysisk, mentalt og sosialt velvære.

Det er spesielt to av de seks målene i kommuneplanens samfunnsdel som gir føringer for folkehelsearbeidet i Lier.

Tilhørighet til bygda
– Kommunen skal tilrettelegge for at alle innbyggere føler tilhørighet til Lier i trygge, aktive og inkluderende lokalsamfunn.

1. Lier kommune skal ivareta sin lokal-demokratiske rolle, og bruke prosesser som inspirerer til medvirkning og dialog.
2. Lier skal være blant Norges fremste frivillighetskommuner.
3. Lier skal bruke kulturarven som en identitetsbærende ressurs.
4. By- og stedsutvikling skal bygge på Liers identitet.
5. Liers innbyggere skal leve i trygge lokalsamfunn.
6. Liersamfunnet skal skjermes mot forurensning.
7. Innbyggerne skal ha tilgang på attraktive arenaer for sosialt samvær og aktivitet.

Livsmestring for alle
– Kommunen skal bidra til at alle innbyggere i Lier kan mestre eget liv best mulig.

1. Lier skal ha helsefremmende og inkluderende barnehager og skoler som gir de beste muligheter for læring og sosial utvikling.
2. Liunger skal gis muligheter for utdanning, jobb, eller annen meningsfull aktivitet.
3. Liunger som trenger bistand skal tilbys tjenester på riktig nivå i alle livets faser.
4. Lier skal ha tilrettelagt boforhold for de som trenger det.
5. Kommunen skal bidra til bedre helse og livssituasjon for de Liunger med oppfølgingsbehov.

Folkehelsestrategien og tilhørende tiltak i handlingsdelen skal bygge opp under de målsetninger som er besluttet for kommunens samfunnsdel. Målet for folkehelsearbeidet i Lier kommune er derfor et **helsefremmende samfunn med flere og bedre leveår med jevnere kår.**

HENSIKTEN MED FOLKEHELSESTRATEGIEN

Folkehelseplanen defineres som en strategi i Lier kommunes plansystem. Hensikten er å konkretisere hvordan vi skal nå målet om et helsefremmende samfunn og målsetningene i kommuneplanens samfunnsdel.

Folkehelsestrategien skal:

1. Bidra til at Lier kommune gjør en helhetlig, målrettet og langsiktig innsats i folkehelsearbeidet.
2. Peke ut de områdene som skal gis særlig oppmerksomhet og ressurser.

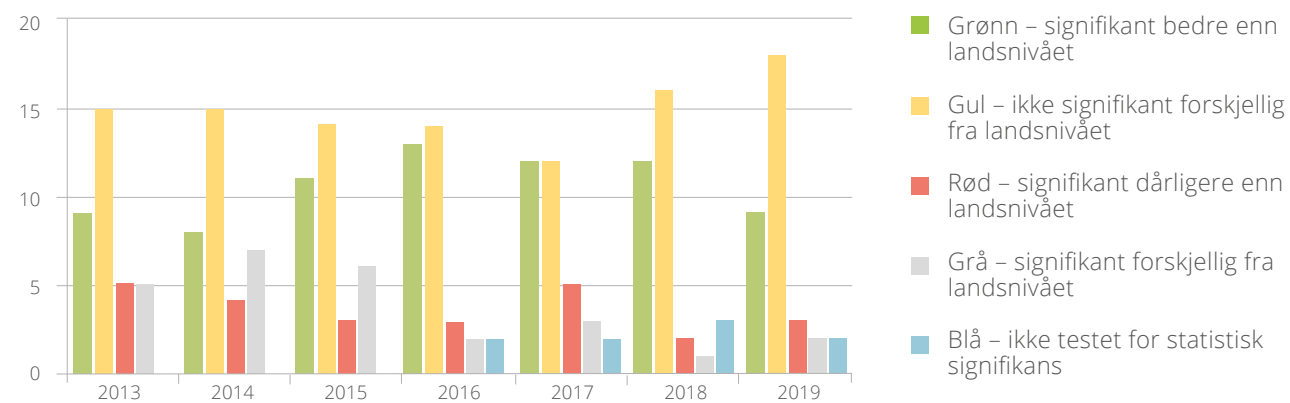
Planprogrammet har i tillegg konkretisert følgende oppgaver som strategien skal svare ut:

- Utrede hvilke faktorer som fremmer og hemmer
 - Helsefremmende samfunn
 - Sosiale helseforskjeller
 - Mental helse
- Vurdere om kommunens øvrige planer har gitt folkehelse tilstrekkelig fokus og prioritering for et helsefremmende liersamfunn
- Synliggjøre det kommunale folkehelsearbeidet, og tydeliggjøre de ulike aktørers gjennomføring og oppfølgingsansvar i virksomhet/organisasjon og politisk utvalg
- Etablere et sett med målbare folkehelseindikatorer, som gjør det mulig å måle kommunens framgang i folkehelsearbeidet
- Vurdere å utvikle folkehelseprogram 2019-2028

FOLKEHELSEN I LIER – STATUS OG UTFORDRINGER

Data fra Folkehelseprofilen utarbeidet av Folkehelseinstituttet viser at Folkehelsen i Lier er noe over landsgjennomsnittet, men flere av de 34 folkehelse indikatorene er i 2019 på landsnivået.

Utvalgte indikatorer for folkehelse i Lier 2013-2019 sammenlignet med landet for øvrig. Kilde: Folkehelseprofilen

Selv om mye er bra er livsstilssykdommer økende i befolkningen, både lokalt, nasjonalt og på verdensbasis¹. De viktigste risikofaktorene for livsstilssykdommer er overvekt, røyk, dårlig kosthold, alkoholforbruk og manglende fysisk aktivitet. En studie fra Norge har identifisert søvmangel, stillesittende arbeid og dårlig sosialt nettverk som «nye», signifikante risikofaktorer². Personer med sunne levevaner på minst fire av disse områdene har over 60% lavere dødelighet³. I tillegg er det en klar sammenheng mellom forekomst av risikofaktorer for livsstilssykdommer og tidlig uførhet⁴.

Livsstilssykdommer rammer ikke bare den enkelte innbygger, det påvirker hele samfunnet i form av lavere arbeidsdeltagelse og økt behov

for helsehjelp. Faktorer som påvirker folkehelse og dagens situasjon er godt beskrevet i Folkehelse rapport; oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i Lier kommune 2016.⁵ Oppsummert kan vi si at folkehelsen i Lier er god. Liunger har generelt gode levekår, bra helsetilstand og gode levevaner, men dette er ikke situasjonen for alle liunger.

Folkehelseutfordringene i Lier skiller seg i liten grad fra utfordringene i Norge. Folkehelse rapport Lier kommune 2016 viser at hovedutfordringene er:

- sosiale ulikheter
- psykisk helse
- tidlig innsats barn og unge
- levevaner

¹ Murray CJ, Barber RM, Foreman KJ, Abbasoglu Ozgoren A, Abd-Allah F, Abera SF, et al. Global, regional, and national disability-adjusted life years (DALYs) for 306 diseases and injuries and healthy life expectancy (HALE) for 188 countries, 1990-2013: quantifying the epidemiological transition. Lancet. 2015; 386(10009): 2145-91.
² Krokstad S, Ding D, Grunseit AC, Sund ER, Holmen TL, Rangel V, et al. Multiple lifestyle behaviours and mortality, findings from a large population-based Norwegian cohort study - The HUNT Study. BMC Public Health. 2017; 17(1): 58.
³ Loeff M, Walach H. The combined effects of healthy lifestyle behaviors on all cause mortality: a systematic review and meta-analysis. Prev Med. 2012; 55(3): 163-70.
⁴ Fimland MS, Vie G, Johnsen R, Nilsen TI, Krokstad S, Bjorngaard JH. Leisure-time physical activity and disability pension: 9 years follow-up of the HUNT Study, Norway. Scand J Med Sci Sports. 2015; 25(6): e558-65.
⁵ Oversikt rapport folkehelse 2016 - <http://www.lierkommune.no/globalassets/07.-helse-omsorg-og-velferd/helse/folkehelse/meldinger-og-rapporter/folkehelse-lier-kommune--oversikt-over-helsetilstand-og-pavirkningsfaktorer-2016.pdf>

HELSEFREMMEDE SAMFUNNSUTVIKLING

For å bidra til å løse de definerte folkehelseutfordringene Lier står overfor, må Lier videreutvikle et helsefremmende samfunn. Helsefremmende samfunnsutvikling er lovfestet både i folkehelse- og plan- og bygningsloven;

- *Folkehelse- og plan- og bygningsloven § 1* - Formål, bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller
- *Plan- og bygningsloven §1-1* - Formål, fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner.

Utredninger av faktorer som påvirker helsefremmende samfunn, sosiale helseforskjeller og mental helse viste at områdene er nært knyttet til hverandre og påvirkes av de samme faktorene. En helsefremmende samfunnsutvikling bidrar både til å redusere sosiale helseforskjeller og fremmer mental helse. Vi har derfor valgt å se på dem som en helhet.

FIGUR 1: Helsefremmende samfunn

Det er konkretisert **åtte sentrale kriterier for et helsefremmende samfunn.**

- 1. Trygghet** – gode nærmiljøer med trygge oppvekst og levevilkår
- 2. Livsmestring** – aktivitet, felleskap og mening
- 3. Arbeid** – noe å leve av og for
- 4. Bolig** – variert og helhetlig boligmasse med sosiale møteplasser
- 5. Helse** – frisklivstilbud og gode helsetjenester
- 6. Samhandling** – oversikt, planlegging og samarbeid
- 7. Friluftsliv** – lett tilgjengelige og attraktive naturopplevelser
- 8. Inkludering og mangfold** – alle med

Kriteriene synliggjøres i figur 1 Helsefremmende samfunn, og understreke at de åtte kriteriene henger sammen og påvirker hverandre. Folkehelsearbeid må være tverrfaglig og sektorovergripende. (Kilde: Dahlgren og Whitehead).

Utredningene viste også at helhetlig, målrettet og langsiktig satsning på de åtte kriteriene bidrar til å løse utfordringene innen folkehelse. Lavterskeltilbud og universelle folkehelse tiltak som fremmer flere av kriteriene er de mest effektive både samfunnsøkonomisk og for den enkelte liung. (Kilde: Holte m. fl.).

FIGUR 1: Helsefremmende samfunn

VURDERING AV KOMMUNALE PLANER – SJEKKLISTE

I 2017 ble det definert hvilke kommunale planer som har betydning for folkehelsearbeidet. Vurderingene synliggjorde at det var store forskjeller på i hvor stor grad folkehelseperspektivet var ivarettatt. Konklusjonen var at folkehelse må få en tydeligere plass i planer og planlegging.

For å styrke folkehelseperspektivet er det utarbeidet en sjekklister for helsefremmende samfunnsutvikling med utgangspunkt i Helse direktoratets sjekklister for gode nærmiljøer. Sjekklister skal sikre fokus på folkehelse og de

åtte kriteriene for et helsefremmende samfunn i alle kommunale planer og prosesser.

Slik benyttes sjekklister:

1. Gjør et utvalg av hvilke av de 15 spørsmålene som er relevante for det du jobber med.
2. Målsetningen er å svare JA på det utvalg av spørsmålene som vurderes å være aktuelle.
3. Om svaret blir NEI, vurder om det er mulig å gjøre endringer som sikrer at svaret blir JA.

Sjekklister for helsefremmende samfunnsutvikling

1. Bidrar planen/tiltaket til å styrke et eller flere av kriteriene for et helsefremmende Liersamfunn?
2. Bidrar planen/tiltaket til økt samarbeid og samhandling for å løse et eller flere av våre folkehelseutfordringer?
3. Bidrar planen/tiltaket til å styrke lavterskeltilbud og universelt folkehelsearbeid for alle liunger?
4. Bidrar planen/tiltaket til å styrke folkehelsen for sårbare grupper, risikogrupper og de som trenger særskilt oppfølging?
5. Bidrar planen/tiltaket til å redusere støy, stråling og annen forurensningsproblematikk?
6. Bidrar planen/tiltaket til at det er trygt å gå og sykle, også om natten?
7. Bidrar planen/tiltaket til at det er møteplasser som er tilgjengelige og som innbyr til liv, lek, samvær og tilhørighet for liunger i alle aldre?
8. Bidrar planen/tiltaket til å styrke nærhet til grøntområder for aktivitet og rekreasjon?
9. Bidrar planen/tiltaket til å styrke reell og praktisk tilgang til aktivitetstilbud og kulturelle opplevelser for alle?
10. Bidrar planen/tiltaket til å styrke barnehage og skole sin mulighet til å være helsefremmende og inkluderende?
11. Bidrar planen/tiltaket til å styrke arbeidsplasser sin mulighet til å være helsefremmende og inkluderende?
12. Bidrar planen/tiltaket til å styrke grunnlaget for handel der folk bor og aktiv transport?
13. Bidrar planen/tiltaket til å styrke frivillige organisasjoners mulighet til å delta og bidra i Liersamfunnet?
14. Bidrar planen/tiltaket til å styrke mulighetene for en helhetlig boligmasse med tilstrekkelig og variert boliger til liunger i alle livsfaser med ulike ressurser?
15. Bidrar planen/tiltaket til å styrke mulighetene for frisklivstilbud og gode helsetjenester for alle på tvers av alder, kultur og funksjonsnivå?

SYNLIGGJØRING AV KOMMUNALT FOLKEHELSEARBEID

Folkehelse skapes der folk bor, og folkehelsearbeidet må forankres i befolkningen, hos politikerne og i kommunens interne arbeid.

Våren 2017 ble det gjennomført flere utvidede arbeidsmøter med representanter fra alle kommunale virksomheter som bidrar med friskliv- og mestringstilbud. Målet var å synliggjøre de ulike aktørers bidrag til folkehelse. Det ble utarbeidet en oversikt på friskliv og mestringstilbud tilpasset barn og unge, voksne og seniorer. Folkehelsearbeidet ble differensiert i tre grupper:

- Informasjonsarbeid
- Aktivitetstilbud
- Veiledning

En evaluering høsten 2017 tydeliggjorde at oversikten er et levende dokument som

trenger kontinuerlig oppdatering. Behovet for en innovativ, enkel og brukervennlig digital portal ble tydelig. Portalen skal synliggjøre lavterskeltilbud og universelle folkehelse tiltak.

Utredningen viste i tillegg at folkehelsearrangementer er en godt egnet måte å synliggjøre alt det gode og positive folkehelsearbeidet som pågår i regi av frivilligheten, næringslivet og offentlig sektor. Eksempler på etablerte folkehelsearrangementer hvor disse tre aktørene samarbeider er markering av Verdens aktivitetsdag, Informasjonsdag for seniorer og Verdensdagen for psykisk helse.

Den tidligere omtalte sjekklisten vil også være et sentralt verktøy i synliggjøringen av folkehelse og folkehelsearbeid i alle deler av kommunens arbeid.

FOLKEHELSEPROGRAM

I arbeidet med å utrede løsninger på våre folkehelseutfordringer ble det tydelig at skal Lier lykkes, må det bidras i felleskap med en helhetlig, målrettet og langsiktig folkehelse-satsning.

I 2017 startet Helsedirektoratet en tiårig satsing kalt folkehelseprogrammet. Satsingen skal bidra til en langsiktig styrking av kommunens arbeid med å fremme befolkningens helse og livskvalitet. Lier kommune søkte

midler i 2017, men fikk avslag. Lier sendte våren 2019 ny søknad og har fått støtte til prosjektet «Sammen om livsmestring ungdom», som er et delprosjekt i SAL, Sunne og Aktive Liunger. Dette fordrer at det også prioriteres kommunale ressurser til folkehelsesatsningen.

STRATEGI FOR FOLKEHELSEARBEIDET

Lier er inne i et tidsskille hvor veksten i behovene går opp, mens inntektene går ned. Det er viktigere enn noen gang å synliggjøre betydningen og nytteverdien av folkehelsearbeid og ha en tydelig helsefremmende strategi for å sikre en økonomisk bærekraftig samfunnsutvikling.

Våre utredninger viser at det er behov for retningsgivende føringer og strategier for å utvikle et helsefremmende samfunn. Alle samfunnets aktører (den enkelte liung, frivilligheten, næringslivet og offentlig sektor) må være bevisst sitt folkehelseansvar.

Det er konkretisert fem retningsgivende strategier for å nå målet om et helsefremmende samfunn med flere og bedre leveår med jevnere kår.

- **Prioritering**

Det er essensielt at folkehelsesatsning på kriteriene for helsefremmende samfunn prioriteres. Det gir mulighet til å gjøre de rette tingene, på rett måte til rett tid. Prioritering av folkehelsesatsning bidrar også til å sikre en bærekraftig samfunnsutvikling. Bærekraftig utvikling består av tre dimensjoner; sosiale forhold, miljø og økonomi (jf. FNs bærekraftsmål, folkehelse-loven samt plan- og bygningsloven).

- **Samarbeid**

Sammen skaper vi et helsefremmende samfunn. Samhandlingsreformen understreker at det er viktig med god samhandling for bedre folkehelse. Vi må styrke samarbeid og koordinering av folkehelse-

tiltak innad i offentlig sektor og mellom offentlig sektor, næringslivet og frivilligheten. (jf. Folkehelse på tvers).

- **Helhetlig, målrettet og langsiktig**

Folkehelsearbeid er en kontinuerlig prosess. Helhetlig, målrettet og langsiktig satsning på de åtte kriteriene i et helsefremmende samfunn vil bidra til å løse de utfordringene vi har med folkehelse i Lier. (jf. folkehelse-loven og systematisk folkehelsearbeid).

- **Lavterskeltilbud og universelle tiltak**

Lavterskeltilbud og universelle folkehelse-tiltak er de mest effektive løsningene på våre folkehelseutfordringer både samfunnsøkonomisk og det som gir størst helsegevinst. (jf. teorier og forskning om universell satsning og tidlig innsats, Rose og Mackenback m.fl.).

- **Smart videreutvikling og innovasjon**

Best effekt gir de helsefremmende tiltakene som bidrar til å styrke flere av de sentrale kriteriene i et helsefremmende samfunn. En smart fordeling er 2/3 videreutvikling av eksisterende tiltak, mens 1/3 er nye innovative tiltak. (jf. erfaring med utvikling av folkehelsearbeid i Lier fra 2013-2019).

Kort sagt; skal Lier beholde og bedre folkehelse må vi benytte de fem retningsgivende strategiene. Vi må prioritere og samarbeide om en helhetlig, målrettet og langsiktig satsning på lavterskeltilbud og universelle folkehelse tiltak som smart utvikler et helsefremmende liersamfunn.

RESSURSBEHOV FOLKEHELSESATSNING

Investering i folkehelse er smart, men utfordringen ligger i at det er kostnadskrevenende på kort sikt.

Forskning, utredninger og egne erfaringer viser at det i et langsiktig perspektiv er bærekraftig og samfunnsøkonomisk klokt å prioritere folkehelse tiltak. Samtidig er folkehelsesatsning krevende å ivareta i kortsiktige prioriteringer som politiske perioder og årlig handlingsprogram. Det må avklares om Lier ønsker en begrenset, moderat etter betydelig folkehelsesatsning?

Ressursbehovet ved folkehelsesatsning er fordelt på en rekke virksomheter. Handlingsdelen for folkehelsestrategien konkretiserer ressursbehov for de prioriterte folkehelseområder. Nivå og omfang på folkehelsesatsning avklares i de årlige handlingsprogrammene.

AVSLUTNING

Hensikten med folkehelsestrategien er å bidra til et helsefremmende liersamfunn med flere og bedre leveår med jevnere kår. Strategien konkretiserer åtte sentrale kriteriene for et helsefremmende liersamfunn; trygghet, livsmestring, arbeid, bolig, helse, samhandling, friluftsliv samt inkludering og mangfold.

Det er utarbeidet **fem retningsgivende strategier** for å nå målet om et helsefremmende samfunn:

- **Prioritering**
- **Samarbeid**
- **Helhetlig, målrettet og langsiktig**
- **Lavterskeltilbud og universelle folkehelse tiltak**
- **Smart videreutvikling og innovasjon**

Folkehelsearbeid er en kontinuerlig prosess, og det forutsettes at det utarbeides en handlingsdel til folkehelsestrategien hvert fire år som konkretiserer hvilke prioriterte folkehelseområder det skal jobbes strategisk med.

HANDLINGSDEL TIL FOLKEHELSESTRATEGIEN

Prioriterte folkehelseområder og tiltak 2020-2023

INNHOOLD

Sammendrag	17
Gevinst og nytteverdi ved folkehelsesatsning	18
Prioriterte folkehelseområder og tiltak 2020-2023	19
1. Folkehelse i planlegging	20
2. Oversikt med LiRe – Lier Registeret	20
3. SAL – Sunne og Aktive Liunger	21
4. ABC for mental sunnhet	22
5. Unge i utdanning og arbeid	23
6. BUA – både utstyr og aktivitet	24
7. Lieropplevelser - Nettportal	24
8. Friskliv og mestring	25
9. Gode nærmiljøer og aktive lokalsamfunn	28
10. Folkehelsegruppe	29
Vedlegg 1: Ressursbehov folkehelsesatsning 2020-2023	30

SAMMENDRAG

Handlingsdel til folkehelsestrategien presiserer hvordan beholde og bedre folkehelsen i Lier. Det er for perioden 2020-2023 konkretisert ti prioriterte folkehelseområder det skal jobbes strategisk med.

Målet for folkehelsearbeidet i Lier er «Et helsefremmende samfunn med flere og bedre leveår med jevnere kår». Det er i folkehelsestrategien utarbeidet fem retningsgivende veivalg for dette arbeidet. Disse er:

- Prioritering
- Samarbeid
- Helhetlig, målrettet og langsiktig
- Lavterskeltilbud og universelle folkehelse-tiltak
- Smart videreutvikling og innovasjon

folkehelseområder for perioden 2020-2023. De fem retningsgivende veivalgene er førende for arbeidet med de prioriterte folkehelseområdene:

1. Folkehelse i planlegging
2. Oversikt med LiRe – Lier Registeret
3. SAL – Sunne og Aktive Liunger
4. ABC for mental sunnhet
5. Unge i utdanning og arbeid
6. BUA – både utstyr og aktivitet
7. Lieropplevelser – Nettportal
8. Friskliv og mestring
9. Gode nærmiljøer
10. Folkehelsegruppe

Utredninger om hvordan beholde og bedre folkehelsen har videre konkretisert **ti prioriterte**

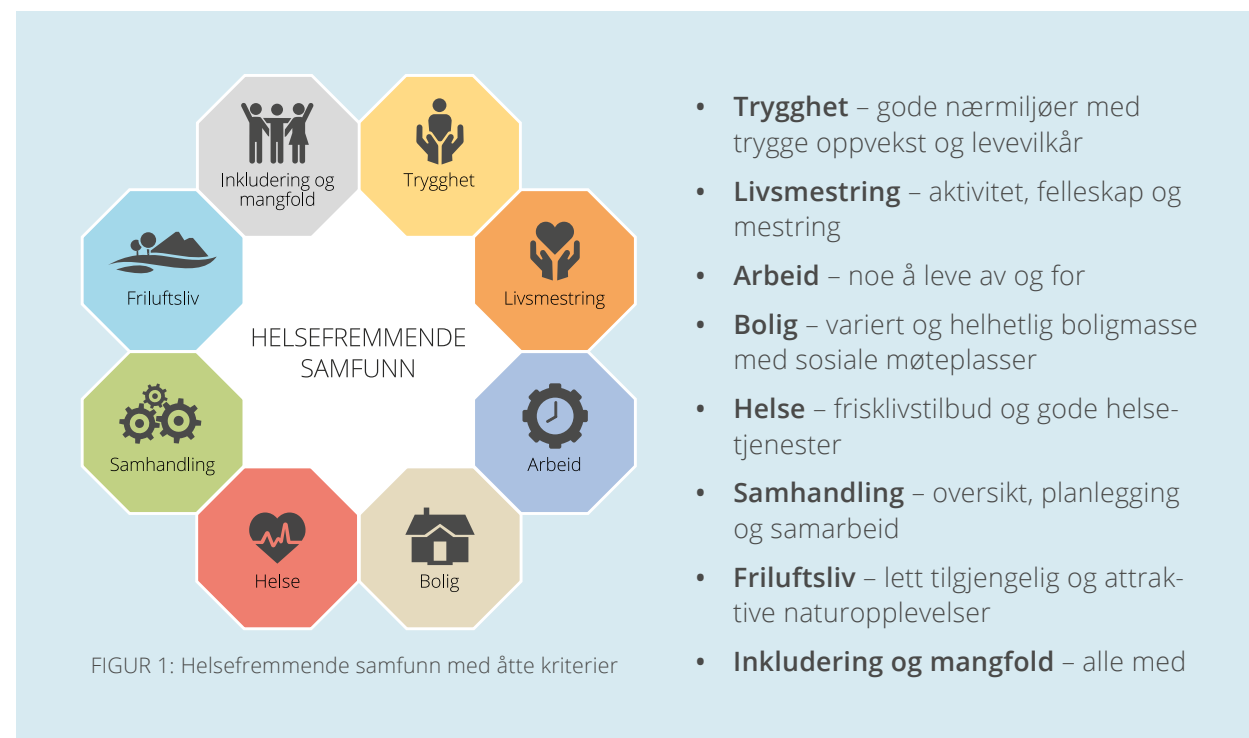

GEVINST OG NYTTEVERDI VED FOLKEHELSESATSNING

Forskning, utredninger og egen erfaring viser at investering i folkehelse er smart for å sikre en bærekraftig samfunnsutvikling. Gevinsten med folkehelsesatsning er å videreutvikle et helsefremmende samfunn med flere og bedre leveår med jevnere kår. Satsningen skal bidra til følgende nytteverdi:

- **Styrke de åtte kriteriene for et helsefremmende samfunn**
- **Utvikle robuste liunger som mestrer eget liv best mulig**
- **Redusere behovet for kommunale hjelpetjenester**

Det er for perioden 2020-2023 konkretisert ti kortsiktig målsetninger:

1. Folkehelse får en tydelig plass i Lier kommune sine planer.
2. Bedre oversikt på folkehelsedata.
3. Videreutvikle helsefremmende barnehager og skoler gjennom SAL
4. Implementere ABC for mental sunnhet
5. Bidra til at flere unge liunger er i utdanning eller arbeid
6. Flere er kjent med og bruker BUA sitt tilbud
7. Flere er kjent med og bruker nettportalen Lieropplevelser.no
8. Flere deltar på helsefremmende aktiviteter
9. Bidra til gode nærmiljøer og helsefremmende stedsutvikling
10. Etablere folkehelsegruppe

De ti prioriterte folkehelseområdene med tiltak og ressursbehov for perioden 2020 – 2023 er nærmere utdypet nedenfor og i vedlegg 1.

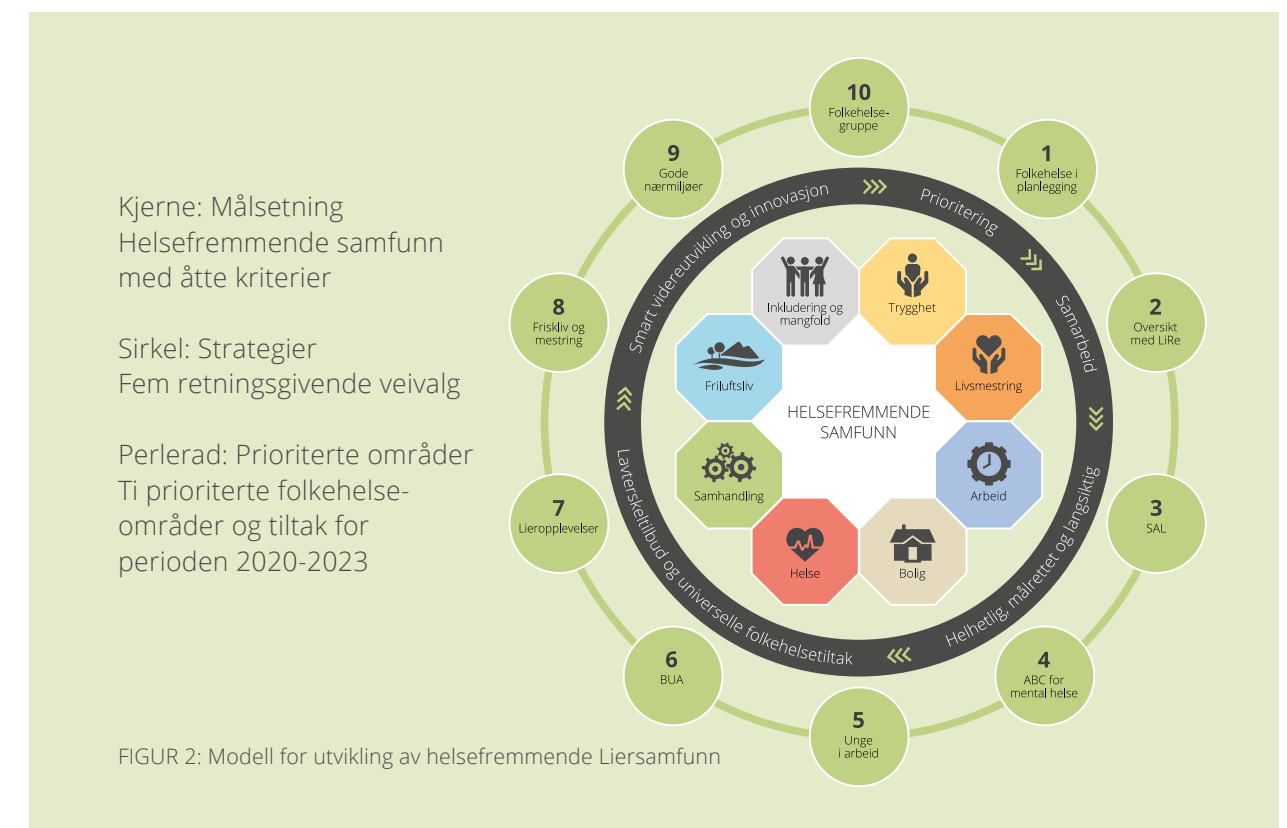
Ressursbehovet til en videreutvikling og styrking av de ti målsetningene er forsøkt beskrevet ved bruk av skalaen «begrenset», «moderat» og «betydelig» satsing. Dette betyr imidlertid ikke at «begrenset» eller «moderat» satsing innebærer en lav investering i

folkehelse tiltak, jf. Lier kommunes score på Folkehelseinstituttets folkehelsemålinger. Det finnes lite erfaringsdata nasjonalt for å definere de ulike satsingsnivåene. Skalaen er derfor utarbeidet for å vekte hva tiltak for å styrke eller videreutvikle ulike målsetningene kan bety, med utgangspunkt i høringsinnspill, kommunens egne faglige vurderinger og erfaring fra folkehelsearbeid.

PRIORITERTE FOLKEHELSEOMRÅDER OG TILTAK 2020-2023

Videreutvikling av et helsefremmende samfunn krever at vi følger de fem retnings-givende veivalgene for folkehelsearbeidet. Vi må prioritere og samarbeide om en hel-

hetlig, målrettet og langsiktig satsning på lavterskeltilbud og universelle folkehelse-tiltak som smart utvikler et helsefremmende liersamfunn.

1. Folkehelse i planlegging

Befolkningens helse skal ivaretas i kommunens planlegging, dette følger av folkehelseloven og plan- og bygningsloven. Integrering av folkehelse i planer er et viktig virkemiddel i det systematiske folkehelsearbeidet. Tiltaket styrker alle kriteriene i et helsefremmende samfunn, men spesielt kriteriet samhandling. (Kilde: Helse-direktoratet, folkehelse i planlegging)

TILTAK 1.1:

Sikre at folkehelse prioriteres og har en tydeligere plass i Lier kommunes planer

Hovedansvarlig for sikring er kommunalsjefene for oppvekst, helse-, omsorg og velferd samt steds- og samfunnsutvikling.

- Sjekkliste for helsefremmende samfunnsutvikling skal benyttes aktivt i alle prosesser
- Folkehelsekoordinator skal være fast høringsinstans for planer som har betydning for folkehelsen.

RESSURSBEHOV:

Tiltaket innbefatter endring i arbeidsprosesser og samhandling og løses innenfor eksisterende rammer. Se vedlegg 1.

2. Oversikt med LiRe – Lier Registeret

God oversikt er en forutsetning for god folkehelse. LiRe er en elektronisk helse- og livsstilundersøkelse av alle innbyggere over 18 år i Lier. Undersøkelsen ble gjennomført i 2019. Tiltaket gir grunndata som styrker alle kriteriene i et helsefremmende samfunn, men spesielt kriteriene helse og samhandling. (Kilde: Helse-direktoratet, oversiktsarbeid)

TILTAK 2.1:

Etablere LiRe – helseregister

Hovedansvarlig for etablering er kommuneoverlegen

- Analysere data
- Sammenligne data med andre helseundersøkelser som «ungdata» og «folkehelseprofilen»
- Synliggjøre resultater i rapport og media
- Vurdere å etablere andre kartleggingsverktøyet som bl.a. Min Livstil

RESSURSBEHOV:

Utredning viser at en styrket satsing på synliggjøring og sammenstilling av data fra kartlegginger kan løses innenfor eksisterende rammer. Se vedlegg 1.

3. SAL – Sunne og Aktive Liunger

Sunne og Aktive Liunger (SAL) er en modell for livsmestring i skole og barnehage. Livsmestring er sentralt i et helsefremmende samfunn og en forutsetning for å utvikle robuste liunger som takler hverdagen og er rustet for fremtidige utfordringer. SAL handler om å kunne forstå og ha mulighet til å påvirke avgjørende faktorer for å mestre eget liv. Tiltaket styrker alle kriteriene i et helsefremmende samfunn, men spesielt kriteriene livsmestring, trygghet, helse, samhandling, friluftsliv samt inkludering og mangfold. Mer informasjon om SAL finner du på www.lier.kommune.no/sal

TILTAK 3.1:

Videreutvikle helsefremmende barnehager og skoler gjennom SAL

Hovedansvarlig for videreutvikling er kommunalsjef oppvekst.

- Implementere SAL-modellen i alle skoler og barnehager i Lier
- SAL innovasjon – kontinuerlig utvikling av helsefremmende skoler og barnehager
 - SAL i friluft – videreutvikle bruk av ute-skole og naturskole
 - SAL aktive lokalsamfunn – videreutvikle samarbeid med frivilligheten om trygge og gode nærmiljøer
 - SAL mental sunnhet og trivsel – videreutvikle bruk av sosial, emosjonell læring og ABC for mental sunnhet
 - SAL kunst og kultur – videreutvikle samarbeid med kulturskolen om bruk av kunst/kultur opplevelser og aktiviteter
 - SAL trygg i vann – utvikle tilbud om svømmeopplæring barnehage 5-åringer
 - SAL hjertesoner - gjøre det enklere og

- sikrere for elevene å gå eller sykle til skolen
- SAL ungdom – sammen om livsmestring ungdom

RESSURSBEHOV:

Utredning viser at implementering og videreutvikling av SAL har en kostnadsramme på kr. 400 til 600 årlig pr. barn avhengig av aktivitetsnivå. Det er 5.000 barn i barnehage, barne-skole og ungdomsskole i Lier som deltar på to til fire SAL aktivitetstreff pr år, f.eks. aktiv i friluft, frukt og grønt dag, markering av verdensdagen for psykisk helse m.m. Presisering av alternative nivåer for satsing:

- Begrenset satsing 2 mill. (kr 400,- pr. barn) utgjør 8.000 SAL aktivitetstreff
- Moderat satsing 2,5 mill. (kr 500,- pr. barn) utgjør 10.000 SAL aktivitetstreff
- Betydelig satsing 3 mill. (kr 600,- pr. barn) utgjør 12.000 SAL aktivitetstreff.

Det er i HP for perioden 2020 – 2023 bevilget 2 mill. årlig til SAL. Dette tilsvarer et aktivitetsnivå på kr 400,- pr. barn (8.000 aktivitetstreff). I tillegg blir det søkt tilskudd til SAL tiltak. Se vedlegg 1.

4. ABC for mental sunnhet

ABC for mental sunnhet er et forskningsbasert australsk rammeverk som oppfordrer folk til å gjøre valg som gir bedre mental helse. Det er et positivt og handlingsorientert fokus på mental sunnhet. Essensen er aktive handlinger i et fellesskap som oppleves meningsfullt. Tiltaket styrker alle kriteriene i et helsefremmende samfunn, men spesielt kriteriene livsmestring og helse. Les mer om ABC for mental sunnhet på www.abcmental-sunnhet.no.

TILTAK 4.1:

Etablere ABC for mental sunnhet

Hovedansvarlig for etablering er kommunalsjef oppvekst samt kommunalsjef helse-, omsorg og velferd.

- Trinnvis implementering av ABC for mental sunnhet.
 - Kommunale pilotvirksomheter
 - Kommunale virksomheter
 - Frivilligheten og næringslivet
- Vurdere og teste ut ulike forskningsbaserte tiltak som fremmer mental sunnhet

RESSURSBEHOV:

Utredning viser at trinnvis implementering av ABC for mental sunnhet har en kostnads-

ramme på 200.000 til 400.000 årlig avhengig av aktivitetsnivå. Utdyping av alternative nivåer for satsing:

- Satsing innenfor eksisterende rammer (50.000 bevilget i HP 2019-2022) gjør at fremdrift i etableringen er avhengig av tilskuddsmidler
- Begrenset satsing 200.000 utgjør 0,2 årsverk og driftsmidler
- Moderat satsing 300.000 utgjør 0,3 årsverk og driftsmidler
- Betydelig satsing 400.000 utgjør 0,4 årsverk og driftsmidler

Det er i HP for perioden 2020 – 2023 ikke bevilget ekstra ressurser, og tiltaket skal løses innenfor eksisterende rammer. Det presiseres at det vil bli benyttet ca. kr 300.000 på ABC for mental sunnhet i 2020. Satsingen er i hovedsak finansiert med tidsbegrenset tilskuddsmidler. Det er derfor uklart hvilket nivå satsningen vil få i 2021-2023. Se vedlegg 1.

5. Unge i utdanning og arbeid

Arbeid er meget viktig for de aller fleste innbyggerne i Lier kommune. Arbeid gir lønnsinntekt som gir muligheter for å eie egen bolig, ha bil, kunne reise og ha muligheter for livsutfoldelse. Vi identifiserer oss ofte med vårt arbeid og dette er med på å skape en følelse av tilhørighet og identitet. Arbeid er derfor svært viktig for både psykisk og fysisk helse og er helsefremmede i seg selv. Høy sysselsetting er samtidig en forutsetning for å sikre en bærekraftig velferdsstat, redusere sosiale forskjeller, forebygge fattigdom og oppnå likestilling. Folkehelsedata presiserer at Lier trenger et økt fokus på å få unge i utdanning og arbeid. Tiltaket styrker alle kriteriene i et helsefremmende samfunn, men spesielt kriteriene arbeid, samhandling, inkludering og mangfold. (Kilde: St.melding 19, Folkehelsemeldingen - mestring og muligheter.)

TILTAK 5.1:

Videreutvikle satsning slik at flere unge liunger er i utdanning eller arbeid

Hovedansvarlig for videreutvikling er kommunalsjefene oppvekst, helse-, omsorg og velferd og NAV Lier.

- Videreutvikle system for arbeidstrening i kommunale virksomheter for ungdom
- Videreutvikle samarbeid om rekrutering mellom bedrifter i Lier kommune og NAV Lier
- Etablere en tverrfaglig Individuell jobb støtte (IPS) satsing med jobbspesialister i kommunen

RESSURSBEHOV:

Utredning viser at arbeidet med å bidra til

at flere unge liunger er i utdanning eller arbeid jobbes med på flere plan. Innsatsen starter med helsefremmende fokus fra helse-tjenesten og helsesykepleier samt fokus på livsmestring i barnehage og skole. Videre er det NAVs ungdomsteam i samarbeid med ungdomshjelpa (0-26) som følger opp. Det er behov for en videreutviklet satsning som er tilpasset ungdom sine behov. Videreutviklingen har en kostnadsramme på 200.000 til 750.000 årlig avhengig av aktivitetsnivå.

Presisering av alternative nivåer for satsning:

- Innenfor eksisterende rammer gir mulighet til videreutvikling av kulepunkt 1 og 2, mens kulepunkt 3 ikke er mulig å iverksette uten ekstra ressurser.
- Begrenset satsing 200.000 utgjør 0,2 årsverk IPS veileder
- Moderat satsing 400.000 utgjør 0,5 årsverk IPS veileder
- Betydelig satsing 750.000 utgjør 1 årsverk IPS veileder

Det er i HP for perioden 2020 – 2023 ikke bevilget ekstra ressurser, og tiltaket løses innenfor eksisterende rammer. Se vedlegg 1.

6. BUA – både utstyr og aktivitet

BUA med både utstyr og aktivitet har på kort tid blitt godt forankret i Lier kommune, og ble nylig kåret til nest best i landet. BUA er et av våre folkehelseiltak som på en innovativ måte tilbyr utstyr og aktiviteter til alle. Tiltaket styrker alle kriteriene i et helsefremmende samfunn, men spesielt kriteriene livsmestring, helse, samhandling, friluftsliv, inkludering og mangfold. Les mer om BUA Lier på www.lier.kommune.no/bua.

TILTAK 6.1:

Videreutvikle BUA med utstyr og aktivitet til liunger i alle aldre

Hovedansvarlig for videreutvikling er kommunalsjef steds- og samfunnsutvikling.

- Videreutvikle BUA konseptet
- Etablere flere BUA avdelinger i Lier

RESSURSBEHOV:

Utredning viser at videreutvikling av BUA har en kostnadsramme på 200.000 til 600.000 årlig avhengig av aktivitetsnivå. Utdyping av alternative nivåer for satsning:

- Begrenset satsing 200.000 utgjør 0,2 årsverk og driftskostnader til å opprettholde og videreutvikling av BUA konseptet
- Moderat satsing 400.000 utgjør 0,4 årsverk og driftskostnader til videreutvikling av BUA konseptet og utvidelse av eksisterende avdelinger
- Betydelig satsing 0,6 årsverk og driftskostnader utgjør 600.000 til videreutvikling av BUA konseptet og etablering av nye BUA avdelinger

Det er i HP for perioden 2020 – 2023 økt rammen til BUA med 100.000 årlig. Dette gir samme nivå som 2019. Den økte rammen kompenseres for bortfall av eksterne, tidsavgrensede prosjekttilskudd. Se vedlegg 1.

7. Lieropplevelser - Nettportal

Videreutvikle nettsiden Lieropplevelser til en enkel og brukervennlig nettportal som kort sagt rommer alt man kan oppleve og delta på i Lier; friluftsliv, aktiviteter, kunst og kulturopplevelser, historie, møteplasser og fritidstilbud i Lier. Tiltaket styrker alle kriteriene i et helsefremmende samfunn, men spesielt kriteriene livsmestring, samhandling, friluftsliv, inkludering og mangfold. Les mer på www.lieropplevelser.no

TILTAK 7.1:

Videreutvikle Lieropplevelser.no

Hovedansvarlig for videreutvikling er kommunalsjef steds- og samfunnsutvikling.

- Koordinere og synliggjøre et variert tilbud av Lieropplevelser

RESSURSBEHOV:

Utredning viser at videreutvikling av Lieropplevelser.no har en kostnadsramme på 200.000 til 400.000 årlig avhengig av aktivitetsnivå. Presisering av alternative nivåer for satsning:

8. Friskliv og mestring

Friskliv og mestring er fellesbetegnelse for tilbud som gir økt innsikt og styrket mestring av egen livssituasjon. Lavterskeltilbud gis i regi av og i samarbeid mellom flere ulike virksomheter i kommunen. Tiltaket styrker alle kriteriene i et helsefremmende samfunn, men spesielt kriteriene livsmestring, trygghet, helse, samhandling, friluftsliv, inkludering og mangfold.

TILTAK 8.1:

Videreutvikle 0-26, et koordinert tilbud til barn, unge og deres familier

Hovedansvarlig for etablering er kommunalsjef oppvekst.

- Sikre sømløse tilbud og tjenester til barn, unge og familier.
- Videreutvikle et brukerorientert fokus - hva er viktig for deg.

RESSURSBEHOV:

Utredning viser at videreutvikling av 0-26 har en kostnadsramme på 200.000 til 750.000 avhengig av aktivitetsnivå. Utdyping av alternative nivåer for satsning:

- Innenfor eksisterende rammer gjør det

mulig å opprettholde og videreutvikle 0-26 innen tilsvarende ressurser som i 2019.

- Begrenset satsing 200.000 utgjør 0,2 årsverk til veileder 0-26
- Moderat satsing 400.000 utgjør 0,5 årsverk til veileder 0-26
- Betydelig satsing 750.000 utgjør 1 årsverk til veileder 0-26

Det er i HP for perioden 2020 – 2023 ikke bevilget ekstra ressurser, og tiltaket løses innenfor eksisterende rammer. Se vedlegg 1.

TILTAK 8.2:

Videreutvikle og styrke helsesykepleier-tjenesten

Hovedansvarlig for etablering er kommunalsjef oppvekst.

- Videreutvikle og styrke skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom
- Videreutvikle og styrke helsestasjon 0-5 år
- Vurdere gjennomføring av helsestasjonskontroller i barnehage ved to og fire års alder
- Styrke samarbeidet mellom fastlege, helsetjenesten og psykisk helse

RESSURSBEHOV:

Utredning viser at videreutvikling og styrking av helsesykepleiertjenesten har en kostnadsramme på 0,5 mill. til 4 mill. avhengig av aktivitetsnivå. Presisering av alternative nivåer for satsning:

- Begrenset satsing 500.000 utgjør 0,5 årsverk til helsesykepleiere samt noe til drift
- Moderat satsing 1 mill. utgjør 1 årsverk til helsesykepleiere samt noe til drift
- Betydelig satsing 4 mill. utgjør 4 årsverk til helsesykepleier samt noe til drift

Det er i HP for perioden 2020 – 2023 bevilget midler til 1 årsverk helsesykepleiertjenesten. (700.000). Se vedlegg 1.

TILTAK 8.3:

Videreutvikle og styrke ergo- og fysioterapitjenesten

Hovedansvarlig for videreutvikling og styrking er kommunalsjef helse-, omsorg og velferd.

- Samordning av tiltak og videreutvikling av hverdagsrehabilitering
- Videreutvikling og etablering av nye gruppetilbud

RESSURSBEHOV:

Utredning viser at videreutvikling og styrking av ergo- og fysioterapitjenesten har en kostnadsramme på 300.000 til 1,5 mill. avhengig av aktivitetsnivå. Utdyping av alternative nivåer for satsning:

- Innenfor eksisterende rammer gjør det mulig å opprettholde og videreutvikle

ergo- og fysioterapitjenesten innen tilsvarende ressurser som i 2019.

- Begrenset satsing 300.000 utgjør 0,4 årsverk til ergo/fysioterapeut
- Moderat satsing 750.000 utgjør 1 årsverk til ergo/fysioterapeut
- Betydelig satsing 1,5 mill. utgjør 2 årsverk til ergo/fysioterapeut

Det er i HP for perioden 2020 – 2023 ikke bevilget ekstra ressurser, og tiltaket løses innenfor eksisterende rammer. Se vedlegg 1.

TILTAK 8.4:

Videreutvikle og styrke tilbud ved Lier Frisklivssentral og forebyggende helse-team seniorer

Hovedansvarlig for videreutvikling og styrking er kommunalsjef helse-, omsorg og velferd.

- Friskliv barn og unge – videreutvikle tilbud og samarbeid med helsetjenesten, BUA, SAL og 0-26 om universelle friskliv og mestringstiltak til barn og unge
- Friskliv voksen – videreutvikle basistilbudene samt etablere aktiv på dagtid
- Friskliv senior – videreutvikle friskliv og mestringstilbud og synliggjøring av aktivitets-tilbud samt etablere aktiv på dagtid senior

RESSURSBEHOV:

Utredning viser at videreutvikling og styrking av tilbud ved Lier Frisklivssentral og forebyggende helseteam (friskliv seniorer) har en kostnadsramme på 300.000 til 1 mill. avhengig av aktivitetsnivå. Presisering av alternative nivåer for satsning:

- Innenfor eksisterende rammer gjør det mulig å opprettholde og videreutvikle Lier Frisklivssentral og forebyggende helseteam seniorer innen tilsvarende ressurser som i 2019.
- Begrenset satsing 300.000 utgjør 0,4 årsverk

til friskliv veileder

- Moderat satsing 500.000 utgjør 0,6 årsverk til friskliv veileder samt noe til drift
- Betydelig satsing 1 mill. utgjør 1 årsverk til friskliv veileder samt noe til drift

Det er i HP for perioden 2020 – 2023 ikke bevilget ekstra ressurser, og tiltaket løses innenfor eksisterende rammer. Se vedlegg 1.

TILTAK 8.5:

Videreutvikle og styrke friluftsliv sin rolle for livsmestring

Hovedansvarlig for videreutvikling og styrking er kommunalsjef steds- og samfunnsutvikling.

- Synliggjøre muligheter for aktivitet og rekreasjon i friluft
- Videreutvikle aktivitet og rekreasjonsmuligheter i friluft for barnehage, SFO og skole
- Videreutvikle aktivitet og rekreasjonsmuligheter i friluft for brukere i helse, omsorg og velferd

RESSURSBEHOV:

Utredning viser at videreutvikling og styrking av friluftsliv sin rolle for livsmestring har en kostnadsramme på 200.000 til 600.000 avhengig av aktivitetsnivå. Utdyping av alternative nivåer for satsning:

- Innenfor eksisterende rammer gjør det mulig å synliggjøre aktivitet og rekreasjons-tilbud i friluft.
- Begrenset satsing 200.000 utgjør 0,2 årsverk til videreutvikling av aktivitet og rekreasjonsmuligheter i friluft
- Moderat satsing 300.000 utgjør 0,4 årsverk til videreutvikling av aktivitet og rekreasjonsmuligheter i friluft
- Betydelig satsing 600.000 utgjør 0,8 årsverk til videreutvikling av aktivitet og rekreasjonsmuligheter i friluft

Det er i HP for perioden 2020 – 2023 ikke bevilget ekstra ressurser, og tiltaket løses innenfor eksisterende rammer. Se vedlegg 1.

TILTAK 8.6:

Videreutvikle og styrke kunst og kultur sin rolle for livsmestring

Hovedansvarlig for videreutvikling og styrking er kommunalsjef steds- og samfunnsutvikling.

- Synliggjøre kunst og kultur opplevelser og aktiviteter
- Videreutvikle den kulturelle skolesekken (barn og unge) samt bidra til å implementere opplevelser og aktiviteter innen kunst og kultur i barnehage, SFO og skole
- Videreutvikle den kulturelle spaserstokken/trillebagen (seniorer) samt bidra til å implementere opplevelser og aktiviteter innen kunst og kultur til brukere i helse, omsorg og velferd.

RESSURSBEHOV:

Utredning viser at videreutvikling og styrking av kunst og kultur sin rolle for livsmestring har en kostnadsramme på 200.000 til 600.000 årlig avhengig av aktivitetsnivå. Presisering av alternative nivåer for satsning:

- Innenfor eksisterende rammer gjør det mulig å synliggjøre opplevelser og aktiviteter innen kunst og kultur
- Begrenset satsing 200.000 utgjør 0,2 årsverk til videreutvikling av opplevelser og aktiviteter innen kunst og kultur
- Moderat satsing 300.000 utgjør 0,4 årsverk til videreutvikling av opplevelser og aktiviteter innen kunst og kultur
- Betydelig satsing 600.000 utgjør 0,8 årsverk til videreutvikling av opplevelser og aktiviteter innen kunst og kultur

Det er i HP for perioden 2020 – 2023 ikke bevilget ekstra ressurser, og tiltaket løses innenfor eksisterende rammer. Se vedlegg 1.

9. Gode nærmiljøer og aktive lokalsamfunn

Alle skal ha et godt og trygt sted å bo. Helsefremmende nærmiljø og lokalsamfunn er viktig for å styrke sosial bærekraft, og for å oppfylle den sosiale dimensjonen av FNs bærekraftsmål; «gjøre byer og bosettinger inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige.» Frivilligheten har en sentral plass i lokalsamfunnet og bidrar til aktivitet og inkluderende møteplasser. Tiltaket styrker alle kriteriene i et helsefremmende samfunn, men spesielt kriteriene trygghet, livsmestring og bolig. (Kilde: Helsedirektoratet, gode nærmiljøer og aktive lokalsamfunn)

TILTAK 9.1:

Videreutvikle en variert og helhetlig boligmasse

Hovedansvarlig for utvikling er kommunalsjef steds- og samfunnsutvikling.

- Kartlegge boligbehov
- Boligplanleggingen må stimulere til en variert bolig sammensetning

RESSURSBEHOV:

Utredning viser at en videreutvikling av planarbeidet som stimulerer til en variert og helhetlig boligmasse for perioden 2020 – 2023 kan løses innenfor eksisterende rammer. Se vedlegg 1.

TILTAK 9.2:

Videreutvikle helsefremmende stedsutvikling

Hovedansvarlig for utvikling er kommunalsjef steds- og samfunnsutvikling.

- Støtte bruk av sjekkliste helsefremmende samfunnsutvikling
- Videreutvikle fokus på fysiske miljøfaktorer - begrense støy, stråling og annen forurensning samt tettere samarbeid mellom klima, miljø, beredskap og folkehelse
- Videreutvikle fokus på sosiale miljøfaktorer - tilrettelegging for varierte og lokale sosiale møteplasser samt vurdere å etablere lokale stedsutviklingsgrupper utfra skolekretser

RESSURSBEHOV:

Utredning viser at etablering av helsefremmende stedsutvikling i planarbeidet for perioden 2020 – 2023 kan videreføres innenfor eksisterende rammer. Se vedlegg 1.

TILTAK 9.3:

Videreutvikle synliggjøring av lokalt folkehelsearbeid

Hovedansvarlig for utvikling er kommunalsjef steds- og samfunnsutvikling.

- Synliggjøre folkehelsearbeid på kommunens nettside og på Facebook
- Videreutvikle folkehelsearrangementer
- Styrke tilrettelegging og synliggjøring av folkehelsearbeid utført av frivillige (Frivillig-sentralen)

RESSURSBEHOV:

Utredning viser at å videreutvikle synliggjøring

av lokalt folkehelsearbeid har en kostnadsramme på 100.000 til 500.000 årlig avhengig av aktivitetsnivå. Presisering av alternative nivåer for satsning:

- Innenfor eksisterende rammer gjør det mulig å synliggjøre folkehelsearbeid
- Begrenset satsing 100.000 til folkehelsearrangementer

- Moderat satsing 300.000 utgjør 0,2 årsverk til tilrettelegging av lokalt folkehelsearbeid
- Betydelig satsing 500.000 utgjør 0,4 årsverk til tilrettelegging av lokalt folkehelsearbeid

Det er i HP for perioden 2020 – 2023 ikke bevilget ekstra ressurser, og tiltaket løses innenfor eksisterende rammer. Se vedlegg 1.

10. Folkehelsegruppe

Folkehelse må ivaretas på alle nivå i kommunens arbeid og mellom kommunen og dens samarbeidspartnere. Det bør etableres en folkehelsegruppe som arbeider for utvikling av et helsefremmende liersamfunn. Tiltaket styrker alle kriteriene i et helsefremmende samfunn, men spesielt kriteriet samhandling.

TILTAK 10.1:

Etablere folkehelsegruppe

Hovedansvarlig for etablering er kommunalsjef steds- og samfunnsutvikling.

- Mandat folkehelsegruppe – pådriver folkehelsearbeid
- Vurdere og synliggjøre folkehelsesdata

- og status folkehelsearbeid
- Vurdere medlemskap i nettverket «Sunne kommuner» og etablering av aktivitetsråd

RESSURSBEHOV:

Utredning viser at etablering av folkehelsegruppe kan løses innenfor eksisterende rammer. Se vedlegg 1.

Ressursbehov folkehelsesatsning 2020-2023

Arbeidet med tiltak, omfang og ressursbehovet for folkehelse tiltak er fordelt på en rekke virksomheter. Under følger et estimat på ressursbehov ved bruk av skalaen *begrenset*, *moderat* og *betydelig* satsing på de ti prioriterte folkehelseområdene for perioden 2020 – 2023. Endelig omfang og nivå på finansiering tas stilling til i de årlige handlingsprogrammene.

Prioriterte folkehelseområder	Tiltak	Hovedansvarlig	Forslag til årlig ressursbehov for å styrke folkehelsesatsning			Vedtatt HP 2020-2023
			Betydelig 500-600 kr pr liung	Moderat 250-300 kr pr liung	Begrenset 150-200 kr pr liung	
1. Folkehelse i planlegging	1.1. Sikre at folkehelse prioriteres og har en tydeligere plass i Lier kommune sine planer	Kommunalsjefene	0	0	0	Satsing innenfor eksisterende rammer
2. Oversikt med LiRe	2.1 Etablere LiRe – helseregister	Kommuneoverlege	0	0	0	Satsing innenfor eksisterende rammer
3. SAL	3.1 Videreutvikle helsefremmende barnehager og skoler gjennom SAL	Kommunalsjef oppvekst	3.000.000	2.500.000	2.000.000	2.000.000 årlig til SAL
4. ABC for mental sunnhet	4.1 Etablere ABC for mental sunnhet	Kommunalsjef HOV og oppvekst	400.000	300.000	200.000	Satsing innenfor eksisterende rammer, dvs. 50.000 årlig (HP 2019-2022) samt tilskudd. Total ramme 2020 er 300.000 pga. tilskudd, uklart om nivå for satsning 2021-2023
5. Unge i arbeid	5.1 Videreutvikle satsning slik at flere unge liunger er i utdanning eller arbeid.	Kommunalsjef HOV, oppvekst og NAV	750.000	400.000	200.000	Satsing innenfor eksisterende rammer
6. BUA	6.1 Videreutvikle BUA med utstyr og aktivitet til liunger i alle aldre	Kommunalsjef samfunn	600.000	400.000	200.000	100.000 årlig som gir samme nivå som i 2019 pga. bortfall av tilskudd
7. Lier-opplevelser	7.1 Videreutvikle Lier-opplevelser.no	Kommunalsjef samfunn	400.000	300.000	200.000	50.000 til administrasjon av Lieropplevelser.no
8. Friskliv og mestring	8.1 Videreutvikle 0-26, et koordinert tilbud til barn, unge og deres familier	Kommunalsjef oppvekst	750.000	400.000	200.000	Satsing innenfor eksisterende rammer
	8.2 Videreutvikle og styrke helse-sykepleiertjenesten	Kommunalsjef oppvekst	4.000.000	1.000.000	500.000	700.000 årlig til 1 årsverk helsesykepleier
	8.3 Videreutvikle og styrke ergo- og fysioterapitjenesten	Kommunalsjef HOV	1.500.000	750.000	300.000	Satsing innenfor eksisterende rammer
	8.4 Videreutvikle og styrke Friskliv tilbud	Kommunalsjef HOV	1.000.000	500.000	300.000	Satsing innenfor eksisterende rammer
	8.5 Videreutvikle friluftsliv sin rolle for livsmestring	Kommunalsjef samfunn	600.000	300.000	200.000	Satsing innenfor eksisterende rammer
	8.6 Videreutvikle kunst og kultur sin rolle for livsmestring	Kommunalsjef samfunn	600.000	300.000	200.000	Satsing innenfor eksisterende rammer
9. Gode nærmiljøer	9.1 Videreutvikle en variert og helhetlig boligmasse	Kommunalsjef samfunn	0	0	0	Satsing innenfor eksisterende rammer
	9.2 Videreutvikle helsefremmende stedsutvikling	Kommunalsjef samfunn	0	0	0	Satsing innenfor eksisterende rammer
	9.3 Videreutvikle synliggjøring av lokalt folkehelsearbeid	Kommunalsjef samfunn	500.000	300.000	100.000	Satsing innenfor eksisterende rammer
10. Folkehelsegruppe	10.1 Etablere folkehelsegruppe	Kommunalsjef samfunn	0	0	0	Satsing innenfor eksisterende rammer
Årlig folkehelsesatsning 2020-2023			14.100.000	7.450.000	4.600.000	2.900.000 samt eventuelle tilskudd

*Grønne Lier
- for alle innbyggere*

Lier får flere
SUNNE OG AKTIVE LIUNGER
ved å prioritere og samhandle om
en helhellig, målrettet og langsiktig
satsning på lavtersketilbud og
universelle folkehelseiltak
som smart utvikler et helse-
fremmende samfunn.